

ČESKÁ REPUBLIKA

**ROZSUDEK
JMÉNEM REPUBLIKY**

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátu složeném z předsedy Zdeňka Kühna, soudce Ondřeje Mráčky a soudkyně Michaely Bejčkové v právní věci žalobce: **O. M. L. O. A.**, zast. advokátem JUDr. Marošem Matiaškem, LL.M., Ovinecká 78/33, Praha 7, proti žalovanému: **Ministerstvo vnitra**, Nad Štolou 936/3, Praha 7 – Holešovice, proti rozhodnutí žalovaného ze dne 7. 9. 2020, čj. OAM-941/ZA-ZA02-K09-PD2-2015, v řízení o kasační stížnosti žalobce proti rozsudku Městského soudu v Praze ze dne 16. 11. 2021, čj. 13 Az 46/2020-24,

t a k t o :

- I.** Rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 16. 11. 2021, čj. 13 Az 46/2020 - 24, **se ruší.**
- II.** Rozhodnutí žalovaného ze dne 7. 9. 2020, čj. OAM-941/ZA-ZA02-K09-PD2-2015, **se ruší** a věc **se vrací** žalovanému k dalšímu řízení.
- III.** Žádný z účastníků **nemá** právo na náhradu nákladů řízení před městským soudem ani na náhradu nákladů řízení před Nejvyšším správním soudem.
- IV.** Ustanovenému advokátovi JUDr. Maroši Matiaškovi, LL.M. **se přiznává** odměna a náhrada hotových výdajů v řízení o kasační stížnosti ve výši 8 228 Kč. Tato částka mu bude vyplacena z účtu Nejvyššího správního soudu do 30 dnů od právní moci tohoto rozsudku.

O d ů v o d n ě n í :

[1] V tomto rozsudku se NSS opět věnuje vrtkavé bezpečnostní situaci v Iráku od poloviny roku 2019 ve vztahu k posouzení žádosti o prodloužení mezinárodní ochrany.

[2] Žalobce (stěžovatel) je občanem Iráku. V Česku požádal na konci roku 2015 o udělení mezinárodní ochrany. V únoru 2016 mu žalovaný udělil doplňkovou ochranu na 24 měsíců a v březnu 2018 mu kvůli trvajícím nebezpečí v Iráku doplňkovou ochranu prodloužil o dalších 24 měsíců. Druhé žádosti o prodloužení však žalovaný nevyhověl a doplňkovou ochranu

stěžovateli rozhodnutím ze září 2020 neprodloužil. Žalovaný dospěl k závěru, že v Iráku již nezuří vnitřní ani mezinárodní ozbrojený válečný konflikt. Z podkladů sice plyne, že se nahodile objevují útoky i proti civilistům, nelze ovšem říct, že by šlo o vnitřní ozbrojený konflikt. Stěžovatel dostatečně neprokázal, že by v jeho případě byly nějaké zvýšené obavy, že právě on bude terčem takových útoků a tedy mu hrozí vážná újma.

[3] Stěžovatel se bránil žalobou, ve které navíc uvedl, že konvertoval z šíitského islámu a nyní je ateistou. Městský soud žalobu zamítl a ztotožnil se se závěry žalovaného.

[4] Stěžovatel v kasační stížnosti tvrdí, že městský soud a žalovaný špatně posoudili existenci skutečného nebezpečí vážné újmy ve smyslu § 14a odst. 2 písm. c) zákona č. 325/1999 Sb., o azylu. Situace v Iráku stále není natolik ustálená, aby šlo uzavřít, že není potřeba prodloužit mezinárodní ochranu. Z podkladů k rozhodnutí, jakož i z dalších zdrojů plyne, že situace je proměnlivá a civilnímu obyvatelstvu i nadále hrozí nebezpečí násilí. Stěžovatel uvádí i konkrétní okolnosti, které zvyšují pravděpodobnost, že on sám bude po návratu vystaven nebezpečí. Předně je aktivní v kritice vlády a šíitské politiky. V mezidobí nadto změnil vyznání – z šíity se stal ateistou. Doplnková ochrana mu proto měla být prodloužena.

[5] Žalovaný navrhl kasační stížnost odmítnout pro nepřijatelnost, eventuálně zamítnout.

[6] Ve věcech, ve kterých před krajským soudem rozhodoval specializovaný samosoudce, je kasační stížnost přijatelná, jen pokud podstatně přesahuje vlastní zájmy stěžovatele (§ 104a s. ř. s.). V souladu s judikaturou (např. usnesení ze dne 26. 4. 2006, čj. 1 Azs 13/2006-39, č. 933/2006 Sb. NSS) shledal NSS kasační stížnost přijatelnou, neboť zjistil, že rozhodnutí městského soudu je zatíženo vadami, které mohly mít dopad do hmotněprávního postavení stěžovatele. Městský soud i žalovaný postupovali v rozporu s judikaturou NSS týkající se aktuální situace v Iráku a neshromáždili přesvědčivé a aktuální podklady pro posouzení věci.

[7] K proměnlivé bezpečnostní situaci v Iráku se NSS vyjadřoval již vícekrát. NSS opakovaně dovodil, že z podkladů žalovaného nevyplývá, že by nynější situace byla již natolik stabilizovaná, aby již cizinci nepotřebovali mezinárodní ochranu (srov. nedávno např. rozsudky ze dne 9. 2. 2022, čj. 5 Azs 66/2021 - 32, ze dne 20. 9. 2021, čj. 1 Azs 202/2021 - 33, ze dne 19. 10. 2021, čj. 1 Azs 292/2021 - 51 atd.).

[8] Podstatou řízení o prodloužení doplňkové ochrany je posouzení, zda se *významně a dlouhodobě změnily okolnosti*, pro které byla žadateli udělena doplňková ochrana. Správní orgán nese důkazní břemeno ve vztahu k otázce, zda nadále trvá původní důvod udělení doplňkové ochrany, nebo zda se naopak situace v domovském státě cizince stabilizovala a jedná se o změny natolik významné a trvalé povahy, že cizinci nehrozí reálné nebezpečí vážné újmy (rozsudky ze dne 20. 9. 2021, čj. 1 Azs 203/2021 - 34, bod 30, ze dne 2. 6. 2020, čj. 10 Azs 428/2019 - 36, bod 33 atd.).

[9] Aby byly podklady dostatečné, musí být relevantní, důvěryhodné a vyvážené, aktuální, ověřené z různých zdrojů, transparentní a dohledatelné (např. rozsudek ze dne 4. 2. 2009, čj. 1 Azs 105/2008 - 81, č. 1825/2009 Sb. NSS, bod 16). Na skutečnosti uváděné žadatelem musí informace o zemi původu reagovat, respektive se k nim musí žalovaný jinak vyjádřit, aby tak mohl hrozbu tvrzené újmy vyvrátit či potvrdit.

[10] Aktuálnost zpráv o zemi původu je nutno hodnotit ve vztahu ke změnám okolností v té či oné zemi. Dojde-li totiž k určitým (pro posouzení daného azylového příběhu významným) změnám, je nedostatečně aktuální i taková zpráva, která sice byla vypracována nedávno, avšak nezohledňuje zásadní aktuální vývoj v dané zemi. Určující tak není a (nemůže být) jen okamžik, kdy byla zpráva vypracována. V konkrétním případě může být za aktuální považována zpráva

pokračování

stará i několik let (je-li situace v dané zemi stabilní). Naopak tam, kde dochází k překotným změnám, je nutno trvat na dodržování přísnějších požadavků a průběžné aktualizaci podkladů pro rozhodnutí (viz rozsudek ze dne 22. 1. 2020, čj. 6 Azs 109/2019 - 74, bod 17 či rozsudek Krajského soudu v Praze ze dne 8. 8. 2017, čj. 45 Az 21/2016 - 55, č. 3714/2018 Sb. NSS).

[11] NSS zjistil, že ve spise založené zprávy potvrzují oficiální porážku tzv. „islámského státu“ v Iráku v roce 2017 (což nikdo nezpochybnuje), rozhodně však neobsahují informace o tom, že by v Iráku došlo k takovým *zásadním a trvalým změnám situace*, že udělení doplňkové ochrany již není zapotřebí. Naopak, téměř všechny žalovaným obstarané zprávy¹ obsahují informace o tom, že i přes oficiální porážku „islámského státu“ je situace v Iráku značně nestabilní. V celém Iráku, včetně Bagdádu, působí mnoho vojenských jednotek (milicí), které fakticky ovládají podstatnou část iráckého území. Tyto milice jsou radikální, často spojené s různými náboženskými proudy. Přestože nejde o subjekty řízené přímo státem, těší se významnému politickému postavení. Státní orgány se proti milicím neodvažují zasáhnout, naopak jsou samy často terčem jejich útoků.

[12] Tyto skutečnosti nelze s ohledem na překotný vývoj, kterým irácká společnost v posledních letech prochází, překlenout pouhým konstatováním, že bojovníci samozvaného „islámského státu“ byli oficiálně v roce 2017 poraženi. Tento závěr totiž nezohledňuje další vývoj situace v Iráku. Chtěla-li žalovaná uzavřít, že v Iráku skutečně došlo k podstatným a trvalým změnám celkové bezpečnostní situace, musí mít tento závěr ve zprávách o zemi původu skutečnou oporu. Tak tomu však v nyní projednávaném případě (zatím) není.

[13] Žalovaný ani městský soud se dostatečně nevypořádali ani s individualizací ohrožení stěžovatele. I když stěžovatel uvedl, že je v pravidelném kontaktu s protivládními aktivisty v Iráku (kritizuje tam např. výpadky elektřiny a politiku tamních šíitských lídrů) a že mu třetí osoby vyhrožují telefonicky a přes sociální sítě, žalovaný to označil za účelové tvrzení. Takovýto argumentační styl však nepřispívá k přezkoumatelnosti rozhodnutí žalovaného. Je obecně známo, že některé příspěvky na sociálních sítích (např. Facebook) existují jen omezenou dobu, proto není s podivem, že stěžovatel při výpovědi říkal, že příspěvky na sociálních sítích po určité době „mizí“, tudíž je nemohl žalovanému po nějaké době ani ukázat.

[14] Podobně městský soud v bodě 24 rozsudku uvedl, že „*k pronásledování za účast na demonstraci by mohlo dojít pouze v případě aktivního a zcela dobrovolného jednání žalobce*“ a že je to možnost „*hypotetická a dá se jí předejít*“. Demonstrací, na kterých zemřeli jeho přátelé, se stěžovatel dle soudu nikdy neúčastnil, účast na demonstracích je dle městského soudu „*zcela dobrovolná*“, tedy stěžovatel se jich účastnit nemusí. S tím NSS nemůže souhlasit. Argument městského soudu, že stěžovatel má přestat vyjadřovat nesouhlas s politikou vlády, je absurdní. Takovouto argumentací městský soud zpochybnuje smysl azylového práva. Městský soud by musel ukázat, že ochrana stěžovatele je při naplňování jeho politických práv v Iráku dostatečně a efektivně zajištěna. V žádném případě ale nemohl stěžovateli vzkázat, aby politických práv přestal využívat.

[15] Před městským soudem stěžovatel nadto uvedl, že již není šíitským muslimem, ale stal se ateistou. Stěžovatel tvrdí, že tyto informace uvedl již při ústním pohovoru s žalovaným, to ale z protokolu o tomto pohovoru nevyplývá. I kdyby však ke změně vyznání došlo v mezidobí od zamítnutí žádosti a rozsudkem městského soudu, měl soud na takový žalobní bod reagovat. V případech mezinárodní ochrany totiž dochází k prolomení § 75 odst. 1 s. ř. s. Podle čl. 46

¹ Jde o následující dokumenty: informace OAMP: situace etnických a náboženských menšin, bezpečnostní situace, návrhy ze dne 18. 3. 2019; informace OAMP: Irák – bezpečnostní a politická situace v zemi ze dne 2. 6. 2020; informace Ministerstva zahraničních věcí ČR ze dne 11. 3. 2020; zpráva Ministerstva zahraničních věcí USA o dodržování lidských práv za rok 2019 ze dne 11. 3. 2020; zpráva Mezinárodní organizace pro migraci (IOM) údaje o zemi – Irák, 2018; zpráva Rakouského centra pro výzkum a dokumentaci o zemích původu a azylu (ACCORD), duben 2020; zpráva ČTK – Irácké síly provedly zátah na milice, zadržely tři vůdce ze dne 26. června 2020.

odst. 3 směrnice 2013/32/EU (tzv. procedurální směrnice)² soud rozhodující o žalobě musí provést úplný a *ex nunc* přezkum (srov. nedávno rozsudek ze dne 10. 3. 2022, čj. 10 Azs 537/2021 - 31, body 11-13, včetně další judikatury). Městský soud ale v bodě 18 rozsudku jen odkázal na první žádost o mezinárodní ochranu v roce 2015 a nijak se blíže nezabýval tím, že se víra stěžovatele od té doby mohla změnit (tím méně se pak zabýval právními a faktickými dopady takové změny, pokud k ní tedy došlo).

[16] Kasační stížnost je proto důvodná. NSS rozsudek podle § 110 odst. 1 s. ř. s. zrušil. S ohledem na důvody zrušení rozsudku (většinu pochybení lze přičíst již žalovanému) NSS zrušil též žalobou napadené rozhodnutí žalovaného a věc vrátil žalovanému k dalšímu řízení [§ 110 odst. 2 písm. a) s. ř. s. ve spojení s § 78 odst. 4 s. ř. s.].

[17] Žalovaný nyní musí obstarat takové podklady, na jejichž základě komplexně posoudí situaci v Iráku. Zejména pak vyvrátí či potvrdí tvrzení stěžovatele o hrozbě vážné újmy ve smyslu § 14a odst. 2 písm. c) zákona o azylu. Tato (individualizovaná) hrozba spočívá mj. jak v tvrzené protivládní politické aktivitě, tak v (údajně) změně stěžovatelovy víry. Žalovaný bude muset shromáždit dostatečně aktuální a trefné podklady, případně též provést další pohovor k žádosti, aby bylo možné stěžovatelovu žádost o prodloužení mezinárodní ochrany řádně posoudit z hlediska všech zákonných podmínek. V dalším průběhu řízení se žalovaný vyvaruje opomenutí rozhodujících skutečností, zlehčování stěžovatelovy situace a zjistí, zda stěžovateli – v případě návratu to Iráku – může hrozit skutečné nebezpečí vážné újmy ve smyslu § 14a zákona o azylu.

[18] NSS je posledním soudem, který o věci rozhodl. Proto musí určit náhradu nákladů celého soudního řízení. O náhradě rozhodl v souladu s § 60 odst. 1 ve spojení s § 120 s. ř. s. Stěžovatel sice byl ve věci úspěšný, ovšem žádné náklady řízení mu v řízení před městským soudem ani před NSS nevznikly. Žalovaný pak ve věci úspěch neměl. Proto NSS rozhodl tak, že žádný z účastníků nemá právo na náhradu nákladů řízení o žalobě ani o kasační stížnosti (výrok III).

[19] NSS ustanovil stěžovateli usnesením ze dne 20. 1. 2022 advokáta pro řízení o kasační stížnosti. Hotové výdaje a odměnu za zastupování advokáta v takovém případě platí stát (§ 35 odst. 10 s. ř. s.). Odměnu advokáta tvoří odměna za zastupování v řízení o kasační stížnosti, tj. za dva úkony právní služby – převzetí věci a doplnění kasační stížnosti. Odměna podle vyhlášky č. 177/1996 Sb., advokátního tarifu, činí 3 100 Kč za úkon [§ 7 bod 5, § 9 odst. 4 písm. d) a § 11 odst. 1 písm. a) a d) advokátního tarifu]. Ke každému úkonu právní služby je třeba připočítat 300 Kč paušální náhrady hotových výdajů podle § 13 odst. 3 advokátního tarifu. Advokát je plátcem DPH, odměna 6 800 Kč je proto navýšena o 21 %, tj. o 1 428 Kč. Celková částka ve výši 8 228 Kč bude vyplacena z účtu NSS do jednoho měsíce od právní moci tohoto rozsudku (výrok IV).

P o u č e n í: Proti tomuto rozsudku **n e j s o u** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 11. května 2022

Zdeněk Kühn
předseda senátu

² Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2013/32/EU ze dne 26. června 2013 o společných řízeních pro přiznávání a odnímání statusu mezinárodní ochrany, Úř. věst. L 180, 29. 6. 2013, s. 60-95